

LYHTY

Luovan työn tekijät ja yrittäjät

Liikenne- ja viestintäministeriölle

Asia: Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta tietoyhteiskuntakaareksi (LVM/1353/03/2011)

Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja lausuu seuraavaa:

Keskeiset havainnot

- Opetus- ja kulttuuriministeriössä on vireillä lainsäädäntöhanke koskien ns. huomautuskirjemallia. Tietoyhteiskuntakaaren lainvalmistelussa liikenne- ja viestintäministeriössä tulee ottaa tämä lainsäädäntöhanke huomioon.
- Tietoyhteiskuntakaareissa tulee varmistaa, että tietoverkoissa tehtyjä tekijänoikeuksien loukkauksia voidaan selvittää, tutkia ja estää aikaisempaa tehokkaammin.
- EU:n yleispalveludirektiivi edellyttää televisio-ohjelmien siirtovelvoitteiden säännöllisin väliajoin tapahtuvaa tarkastelua. Tämän vuoksi siirtovelvoitesäätelyn määräaikaisuudesta ei tule luopua, vaan säännöllinen tarkastelu tulee tehdä jatkossakin lain tasolla.
- Siirtovelvoitetta koskevan säännöksen perusteluissa sekä Eduskunnan valiokuntakäsittelyissä on nimenomaan edellytetty siirtovelvoitteen tarpeellisuuden perinpohjaista tarkastelua ennen päätöksiä sen mahdollisesta jatkamisesta vuoden 2016 jälkeen. Tätä ei voida sivuuttaa tietoyhteiskuntakaaren valmistelussa.
- Tietoyhteiskuntakaaren 342 §:n siirtymäsäännöksiin on otettava kirjaus siitä, että viestintämarkkinalain 134 §:n määräaikaisiksi säädettyjen osien voimassaolo päättyy alun perin tarkoitetulla tavalla.

Lausunto

Tietoyhteiskuntakaaren valmistelutyö on tärkeä hanke, joka osaltaan tukee laillisten digitaalisten sisältöpalveluiden synnyttämistä ja kehittämistä kuluttajille. Koko tekijänoikeustalouden kehityksen kannalta on välttämätöntä, että tietoyhteiskuntakaareissa varmistetaan, että tietoverkoissa tehtyjä tekijänoikeuksien loukkauksia voidaan jatkossa selvittää, tutkia ja estää entistä tehokkaammin.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on vireillä lainsäädäntöhanke koskien ns. huomautuskirjemallia sekä EU:n ulkopuolella sijaitsevien ja/tai omistajatietonsa salaavien, laittomien piraattipalveluiden käytön estoa. Tietoyhteiskuntakaaren lainvalmistelussa liikenne- ja viestintäministeriössä tulee ottaa huomioon tämän valmisteltavan lainsäädännön vaikutus tietoyhteiskuntakaareen.

110 § Käyttäjän oikeus valita internetin palvelun tarjoaja

Pykälään sisällytetty Internet-yhteyspalvelun tarjoajan velvollisuus rajoittaa käyttäjän mahdollisuutta käyttää Internetin palveluita ja sovelluksia viranomaisen tai tuomioistuimen päätökseen perustuen, on perusteltu. On hyvä, että säädöksen 1 momentin 2 kohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 130) myös mainitaan nimenomaisesti tekijänoikeuslainsäädännön perusteella annettavat viranomaisen tai tuomioistuimen päätökset. Maininta on omiaan lisäämään oikeusvarmuutta.

Selkeästi laittomiin, tekijänoikeuksia loukkaaviin palveluihin tulee vastaisuudessakin voida puuttua tuomioistuimen tekijänoikeuslain (60a - 60d §) säännösten perusteella internetpalvelun tarjoajiaan kohdistettavilla keskeyttämismääräyksillä.

Jo annetut lainvoimaiset tuomioistuinten määräykset ovat osoittautuneet tehokkaiksi ja operaattoreiden kannalta kustannuksiltaan kohtuullisiksi. Kolmen suurimman kotimaisen operaattorin, Elisän, TeliaSoneran ja Dna:n suorittamien estojen seurauksena maailman suurimman piraattipalvelun; The Pirate Bayn suomalaisten käyttäjien määrä on vuoden sisällä laskenut 73 %, yli 700 000 käyttäjästä alle 200 000 käyttäjään.

Säännöstä on kuitenkin syytä tarkentaa siten, että pykälän toinen momentti siirretään osaksi pykälän kolmatta momenttia. Tilanteessa, missä palvelun tarkoituksenmukainen käyttö on voimassa olevan tekijänoikeuslain säännösten vastaista ja jossa tuomioistuin perusteellisen intressipunninnan jälkeen velvoittaa palvelun tarjoajaa rajoittamaan palvelun käyttöä, on selvää, että rajoitukset kohdistuvat nimenomaisesti palvelun tarkoituksenmukaiseen ja laittomaan käyttöön.

Olisikin väärin ja esityksen tarkoituksen vastaista rajoittaa tuomioistuinten ja viranomaisten mahdollisuuksia puuttua palveluiden tarjoamiseen ja käyttöön asian vaatimassa laajuudessa ja tavalla. Tämän vuoksi on tarpeen, että nykyisen pykälän 2. momentissa säädetty yleinen rajoitus rajataan koskemaan vain 1. momentin 1 ja 4 kohdassa määritellyjä tilanteita.

Ehdotettu 110 §:n toinen ja kolmas momentti tulee muuttaa kuulumaan seuraavasti (lisäykset **lihavointeina** ja poistot yliviivauksina):

~~Internetyhteyspalvelun käytön rajoitukset eivät saa olla sellaisia, jotka rajoittavat palvelun tarkoituksenmukaista käyttöä.~~

Edellä 1 momentin 1 ja 4 kohdassa tarkoitettut rajoitukset eivät saa:

1) rajoittaa palvelun tarkoituksenmukaista käyttöä.

2) estää tilaajan mahdollisuutta käyttää haluamiaan sovelluksia ja palveluja;

3) hidastaa kohtuuttomasti internetyhteyspalvelun liikennettä.

144 § Käsittely väärinkäyttötapauksissa

Säännökseen tulee lisätä maininta siitä, että välitystietojen käsittelyoikeus voi olla olemassa myös viranomaisen tai tuomioistuimen päätöksen perusteella tai muun lain lainsäädännön perusteella. Nykyisellään ei ole epäselvyyttä siitä, että viestinnän välittäjä voi käsitellä välitystietoja silloin, kun tuomioistuin on antanut tekijänoikeuslain 60 a § perusteella palvelun tarjoajalle velvollisuuden luovuttaa oikeudenhaltijalle tietyn yksittäisen teleliittymän yhteystiedot. Kyseinen peruste välitystietojen käsittelyoikeudelle on syytä mainita säädöstasolla, se olisi hyvän lainsäädäntötavan ja tietoyhteiskuntakaaren tavoitteiden mukaista.

Ehdotamme, että pykälä 144 muutetaan kuulumaan seuraavasti:

Viestinnän välittäjä voi käsitellä välitystietoja

- 1) maksullisen palvelun käyttöä maksutta tai muiden siihen rinnastuvien käyttöä koskevien väärinkäytösten havaitsemiseksi, estämiseksi, selvittämiseksi;**
- 2) viranomaisen tai tuomioistuimen päätökseen perustuen;**
- 3) muuhun lainsäädännön perustuen.**

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetun välitystietojen käsittelyn teknisestä toteuttamisesta.

Selvennys on tarpeen tekijänoikeuslain 60 a §:n mukaisen tiedonsaanti menettelyn toimivuuden varmistamiseksi. Se mahdollistaisi esimerkiksi suunnitteilla olevan huomautuskirjemallin mukaisen huomautusten lähettämisen teleoperaattoreiden toimesta niille asiakkaille, jotka levittävät luvottomasti tekijänoikeudella suojattua materiaalia tietoverkoissa.

Lisäksi perusteluissa olisi erityisesti mainittava, että immateriaalioikeuksilla suojattujen sisältöjen jakelu tietoverkoissa on pykälässä tarkoitettua väärinkäyttöä.

147 § Velvollisuus säilyttää tiedot viranomaistarpeita varten

Ehdotettu 147 § 1 momentti on liian suppea. Nykyisen sanamuodon mukaan tietoja saa käyttää ainoastaan pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen rikosten tai telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtävän rikoksen estämiseksi, tutkimiseksi, selvittämiseksi ja syyteharjintaan saattamiseksi.

Lakiehdotus on muutettava niin, että edellä mainittujen tilanteiden lisäksi tiedot säilytetään ja niitä on mahdollista käsitellä – ja myös luovuttaa – kaikissa tapauksissa, joissa tuomioistuin on määrännyt tiedot luovutettaviksi esimerkiksi tekijänoikeuslain 60 a §:n nojalla tekijänoikeudenhaltijalle.

Lakiehdotuksen 147 § tulee muuttaa seuraavasti:

Sen estämättä, mitä tässä osassa säädetään välitystietojen käsittelystä, teletoimintailmoituksen antamiseen velvollisen, sisäasianministeriö erikseen nimeämän yrityksen (säilytysvelvollinen yritys) on huolehdittava jäljempänä säädetyn edellytyksin, että yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverk-

*kojen yhteydessä tuotettavien tai käsiteltävien tietojen säilyttämisestä ja direktiivin 2002/58/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/24/EY 5 artiklassa tarkoitetut tiedot säilytetään 12 kuukauden ajan viestinnän päivämäärästä. Näitä tietoja saa käyttää, **mukaan lukien tietojen luovuttaminen, ainoastaan** pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen rikosten tai telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdyn rikoksen estämiseksi, tutkimiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi. **Tietoja saa käyttää edellä mainituin tavoin myös kaikissa niissä tapauksissa, joissa tuomioistuin on määrännyt tiedot luovutettaviksi.***

On välttämätöntä, että oikeudenhaltijoilla on jatkossakin mahdollisuus puuttua tietoverkoissa tehtyihin selviin oikeudenloukkauksiin myös muulla tavoin kuin rikosoikeudelliseen menettelyyn turvautumalla. Palvelun tarjoajien toiminta oikeudenloukkausten ehkäisyssä, siihen lukien heidän hallussaan olevien välitystietojen säilytys, käsittely ja saatavuus, ovat tässä avainasemassa. Käsillä oleva tietoyhteiskuntakaaren uudistustyön tulisi osaltaan kehittää järkeviä käytäntöjä tekijänoikeuksia loukkaavan toiminnan vähentämiseksi.

Tietoyhteiskuntakaaren tulee varmistaa, että tekijänoikeudenhaltijoiden voimassa olevat oikeus-suojakeinot ovat toteutettavissa myös vastaisuudessa ja että tarpeelliset välitystiedot ovat saatavilla vähintään 12 kuukauden ajan.

217 § Televisio-ohjelmien siirtovelvoite

Tietoyhteiskuntakaaren ehdotetaan otettavaksi nykyistä viestintämarkkinalain 134 §:ää asiallisesti vastaava 217 §. Ehdotuksen perusteluissa viitataan vuonna 2012 eduskunnalle annettuun sähköisen median viestintäpoliittiseen ohjelmaan (VNS 4/2012 vp) ja siinä tehtyyn linjaukseen, jonka mukaan ”siirtovelvoite koskisi edelleen vuoden 2016 jälkeen nykyisen laajuisena Yleisradio Oy:n ja yleisen edun kanavien ohjelmistoja”.

Perusteluissa kuitenkin jätetään mainitsematta, että käsitellessään viestintämarkkinalain 134 §:n edellistä muutosta koskevaa hallituksen esitystä (HE 13/2010 vp) eduskunnan sivistysvaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että

”vuoden 2010 hallituksen esityksen mukaan siirtovelvoitetta ei enää todennäköisesti tarvita vuoden 2016 jälkeen televisiolähetysten vaihtoehtoisten jakeluteiden kehittämisen vuoksi”.

Edelleen sivistysvaliokunta piti tärkeänä, että ”siirtovelvoitteen jatkamista arvioidaan vielä uudelleen nykyisen voimassaolajakson loppuvaiheessa ja vasta sitten ja sen hetken markkinatilanteen ja teknologian kehityksen valossa päätetään velvoitteen jatkamisesta” (SivL 12/2012 vp s. 5).

Myös liikenne- ja viestintävaliokunta katsoi, että ”tällä hetkellä on vielä aikaista päättää siirtovelvoitteen jatkamisesta vuoden 2016 jälkeen” (LiVM 18/2012 s. 14).

On hyvin erikoista, että hallituksen esityksessä tietoyhteiskuntakaareksi nyt sivuutetaan vain muutamia kuukausia aiemmin annettu eduskunnan täysin yksiselitteinen tahdonilmaus ja otetaan ehdotetun sääntelyn lähtökohdaksi sähköisen median viestintäpoliittisen ohjelman eduskuntakäsittelyä edeltänyt valmistelevalle ministeriön oma kanta.

Pidämme ehdotettua 217 §:n muutosta edellä mainituista syistä ensinnäkin perusteiltaan virheellisenä. Eduskunta on nimenomaan edellyttänyt siirtovelvoitteen tarpeellisuuden perinpohjaista tarkastelua ennen päätöksiä sen mahdollisesta jatkamisesta vuoden 2016 jälkeen.

Toiseksi ehdotetulle siirtovelvoitelainsäädännön määräaikaaisuudesta luopumiselle ei ole esitetty minkäänlaisia asiallisia perusteluja. Siirtovelvoitteen edellytykset ja sen kulloinenkin soveltamisratkaisu tulee mahdollisimman tarkoin säännellä lain tasolla ja myös sääntelyn muuttamisen tulee perustua lain muuttamiseen. Siirtovelvoitesääntelyn siirtäminen hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla tapahtuvaksi sääntelemättömässä hallinnollisessa menettelyssä ”lain tasoisesta sääntelystä riippumatta” on vastoin perustuslain 80 §:ään kirjattua lakisidonnaisuuden periaatetta, jonka mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla.

Myös ilmaus, jonka mukaan tarkastelua ”voidaan” tehdä ”säännöllisin väliajoin”, näyttäisi jättävän täysin hallinnollisen, ja siten välittömästi lakiin perustumattoman arvioinnin varaan, tehdäänkö tarkastelua ylipäätään, milloin sitä tehdään ja missä laajuudessa.

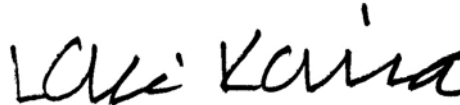
Tämän kaltainen sääntely olisi vastoin yleispalveludirektiivin tarkoitusta, perustuslain edellyttämää lakisidonnaisuuden vaatimusta sekä eduskunnan nimenomaisesti ilmaisemaa kantaa, jonka mukaan siirtovelvoitteen tarpeellisuutta on säännönmukaisesti tarkasteltava niin, että tarkastelijana on nimenomaan eduskunta.

Helsingissä, toukokuun 13. päivänä 2013

Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY

Pekka Rislakki

Lauri Kaira

Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY on laaja-alaisin kotimaisia taiteilijoita, tekijöitä ja sisällöntuotantoalaa edustava yhteenliittymä. Siinä on mukana 14 järjestöä: AV-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry, Forum Artis – valtakunnallisten taiteilijajärjestöjen yhteistyöjärjestö, Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex ry, Kopiosto ry, Suomen elokuvatuottajien keskusliitto SEK ry, Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry, Suomen elokuva-toimistojen liitto SEL ry, Suomen Musiikkikustantajat ry, Suomen Muusikkojen Liitto ry, Suomen peliohjelmisto ja multimediataolleneyhdistys FIGMA ry, Musiikkituottajat – IFPI Finland ry, Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry, Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry sekä Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry.